

Book Reviewed:

**BY NAZLI CHOUCRI, CYBERPOLITICS IN INTERNATIONAL RELATIONS,  
Cambridge : MIT Press, 2012, Paperback, \$35.**

**Bilal SAMBUR\***

Hayatımızın her alanının sanallaştığı, internetin bilgisayarlara hapsolan bir sanallık olmaktan çıkıp, hayatımızın kendisi olduğu bir dönem içindeyiz. Bizler hayatımıza ve kendimize dair her şeyi internete aktarma ve internette hayatımızı yaşama yarışı içindeyiz. İnsana dair her şeyin hızlı bir şekilde siber alemde dolaşıma sokulduğu günümüzde politika ve uluslararası ilişkilerin siber alem olgusunun dışında olması düşünülemez. Siber alem olgusu, politikayı ve uluslararası düzeydeki işleyişini teknik düzeyde belirlemenin ötesinde, bizzat politikanın ve uluslararası ilişkilerin muhtevasını değiştirici ve dönüştürücü bir dinamik durumuna gelmiştir.

Politika ve uluslararası ilişkilerin siber alem olgusu ışığında nasıl bir dönüşüm ve değişim içinde olduğu önümüzde büyük bir soru ve meydan okuma olarak durmaktadır. Nazlı Choucri'ye göre, geleneksel çerçevede politika veya uluslararası ilişkiler, artık yoktur; var olan artık siber politikadır ve siber uluslararası ilişkilerdir. Choucri'nin ortaya koyduğu çerçeve ışığında siber uzay olgusunun politikayı ve uluslararası ilişkileri tanımlayan temel güç olduğunu söyleyebiliriz. Ulusal güvenlik, küresel terörizm, savaş teknolojisi bütün kritik altyapıların işleyiş mekanizmaları ve karar alma süreçleri büyük ölçüde siber fenomen tarafından belirlenmekte ve tanımlanmaktadır.

Siber nitelikteki bir politikanın ve uluslararası ilişkilerin eskisi gibi olmayacağı açıktır, çünkü siber alan akıcı, anonim ve her yerde her zaman bulunma gibi özellikleri bulunmaktadır. Siber uzayın mistik olarak niteleyebileceğimiz akıcılığı, dinamizmi, zaman ve mekan sınırlarını aşan sınırsızlığı politika ve uluslararası ilişkiler alanında aktörlerin, tanımların ve teorilerin değişmesine neden olmuştur. Siber alemde, devletler hakim aktörler değildirler. Politikanın ve uluslararası ilişkilerin siberleşmesi olgusu, devletlerin, politikayı ve diplomasiyi belirleyen tek aktör olma şeklindeki ayrıcalıklı pozisyonlarını kaybetmelerine neden olmuştur. Choucri, geleneksel uluslararası ilişkiler ve politika yapma biçimleri ile siber uzay olgusunun birbirine nasıl entegre olacağı şeklindeki temel soruya ve meydan okumaya dikkatimizi çekmektedir.

Siber alemin akıcılığına, akışkanlığına, dinamizmine ve değişkenliğine uyum sağlama konusunda politika ve uluslararası ilişkiler alanının yeterince başarılı olmadığı görülmektedir. Siber alan

\* Prof.Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Bölümü. bsambur@yahoo.co.uk adresinden ulaşılabilir.



olgunluğuna uymak yerine siber uzayla çatışmak ve onu kontrol altına almak suretiyle statükocu politika ve uluslararası yaklaşımların tekrarlandığı görülmektedir. Politika ve uluslararası ilişkiler, siber alem olgusuyla nasıl başa çıkacağını bilmemektedir. Choucri'nin ortaya koyduğu çerçevede ışığında politika ve uluslararası ilişkiler alanının siber alem karşısında bir panik, korku ve kaygı hali içinde olduğunu söyleyebiliriz. Siber aleme kendisini uyduramayan, siber olgu karşısında paniğe ve korkuya kapılan bir politikanın ve uluslararası ilişkiler yaklaşımının sürdürülebilir kalkınma modelini dünyada gerçekleştiremeyeceğini Choucri'nin kitabından öğreniyoruz.

Choucri, günümüzde insan, toplum ve devlet ilişkilerinde gelen değişiklikleri Yanal Baskı (Lateral Pressure) teorisiyle açıklamaktadır. İnsanların normalde içinde hareket ettikleri bir alanın olduğunu ifade eden Choucri, siber uzay sayesinde insanların ihtiyaçlarının, taleplerinin, arzularının büyük değişiklik gösterdiğini vurgulamaktadır. İnsanlar, artık bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını ve taleplerini normal çevre sınırları içinde değil, siber alemin genişleyen ve sınırsızlaşan aleminde ifade etmektedirler. Bireylerin sosyal ilişkilerini, Choucri'nin büyük değişkenler olarak ifade ettiği nüfus, teknoloji ve kaynaklar üçlüsü belirlemektedir.

Nüfus, teknoloji ve kaynaklar üçlüsü bireylerin sosyal etkileşimini ve aktivitesini belirlediği gibi, devletlerin profilini de belirlemektedir. Devletler, bireylerden ve toplumdaki talepler ile bu talepleri karşılamak için yeterli kapasiteye, kaynağa ve yeteneğe sahip olup olmama açmazıyla karşı karşıyadırlar. Devletler, bireylerin ve toplumların genişleyen taleplerini karşılamakta zorlandıkları gibi, uluslararası ilişkilerde de kolaylıkla tek yanlı olarak öteki devletin egemenlik alanına geçememektedirler. Choucri, uluslararası ilişkilerde tek yanlı olarak sorunlara çözüm bulma döneminin kapandığını, multi-lateralizmin yeni paradigma olarak karşımıza çıktığını söylemektedir. Siber alemde, hiç kimseye ait özerk bir alan bulunmamaktadır. Siber alan bireyin, devletin ve uluslararası ilişkilerin alanları iç içe geçmiş bulunmaktadır. Siber uzayın her bölgesi politika alanı haline gelmiştir. Hiçbir devlet profilinin, istikrarı ve güvenliği sağlamada, lateral baskıyı gidermede başarılı olamayacağını, Choucri'nin söz konusu çalışmasından çıkarsayacağımız bir başka önemli sonuçtur.

Choucri'nin kavramsallaştırmaları ve kurgulamaları, modern dünyada meydana gelen siber devrim ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkiyi anlama konusunda çok önemli bakış açıları sunmaktadır. Choucri, siber alemde politika alanlarının iç içe geçmişliğinden hareketle işbirliği ve etkileşimi ön plana çıkarması önemli olmasına rağmen, siber alemin aynı zamanda rakip güçlerin kendisi için mücadele ettikleri bir iktidar aleminde olduğunu unutmamak önemlidir. Siber alemde iktidar için mücadele eden güçler, siber savunma yöntemleri geliştirmekte ve devletler, süper devlet olmanın yolunun siber alemden geçtiğini fark etmişlerdir. Siber uzay, süper devletlerin, süper bireylerin ve süper grupların alanıdır.



Siber alan, gerçek varlıkların ve aktörlerin alemi değildir. Choucri, siber alemde imajlardan söz etmektedir. Siber alemin birinci imajını bireyler oluşturmaktadır. Siber dünyada internet kullanıcısı olarak yer alan birey, talep ve yetenekleriyle siber bir imaj olarak var olmaktadır. Siber uzayın ikinci imajı devlettir. Devlet, interneti regule etmek ve interneti kendi politikalarına hizmet etmek için çaba sarf eden ikinci siber imaj olarak siber alemde yer almaktadır. Siber alemin üçüncü imajı uluslararası organizasyonlar ve kuruluşlardır. Siber uzayda uluslararası kuruluşların ve yapıların üçüncü imaj olarak yer alması, devlet dışı aktörlerin ortaya çıkışını gösterdiği gibi, Amerika merkezli dünya sistemi modelinden uzaklaşma anlamına da gelmektedir. Siber alemin dördüncü imajı, bütün bu imajları kapsayan küresel sistemin tamamıdır. Dördüncü imaj, bireyin, devletlerin, devlet dışı aktörlerin çevre gibi büyük küresel sorunlar karşısındaki tutumlarını ortaya koyduğu için insanlığın ve dünyanın geleceğine dair farklı okumaları ve tahayyülleri, siber alemin bu dördüncü imajı üzerinden yapabiliriz.

Yirmi birinci yüzyılın problemleriyle başa çıkmak için siber politika, yeni bir yol olarak kullanılmaktadır. Choucri, siber politikayı anlamamıza yardımcı olan çok değerli bir kaynağı önümüze koymuştur. Devletler, artık politikalarını siber alemde finanse ettikleri siber aktivitelerle gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Sert güç kullanımı ve savaş yoluyla gerçekleştirilmesi mümkün olmayan politik ideallerin ve amaçların, bugün siber aktiviteler yoluyla gerçekleşeceğine inanan devletler, siber alemdeki varlıklarını olabildiğince güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Siber politika, herkesin politika yaptığı, ancak hiç kimsenin tek başına politik alanı kontrol edemediği, yönlendiremediği ve manipüle edemediği bir alandır. Devletler, interneti kontrol etmek için regülasyon birimleri kurmak şeklinde boş ve verimsiz bir çabanın içindedirler. Choucri'nin çalışması, siber alemin kontrol edilmezliği gerçeğini fark etmemizi sağlamaktadır. Choucri, politikanın ve diplomasinin, siber alemde dünyanın sonu gelmeyen dinamik ve yeni macerası olduğunu bize etkili bir şekilde tanıtmakla entelektüel dünyaya önemli bir katkıda bulunmuştur.

